

УДК 343.3

DOI: <https://doi.org/10.32631/v.2023.3.39>

Павло Ігорович Ткаченко,

*Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ (аспірант);*

<https://orcid.org/0000-0002-2378-8895>,

e-mail: paul_dp@ukr.net

СПЕЦІАЛЬНО-КРИМІНОЛОГІЧНІ ЗАХОДИ ЗАПОБІГАННЯ САМОВІЛЬНОМУ ЗАЛИШЕННЮ ВІЙСЬКОВОЇ ЧАСТИНИ АБО МІСЦЯ СЛУЖБИ

Статтю присвячено дослідженню спеціально-кримінологічних заходів, які спрямовані на запобігання випадкам самовільного залишення військових частин або місць служби військовослужбовцями. З метою зміцнення військової дисципліни, зниження кількості втікачів та підвищення рівня обороноздатності висвітлено різноманітні стратегії та підходи, зокрема акцентовано увагу на значенні психологічної підготовки та соціальної адаптації військовослужбовців для подолання стресів та покращення їхніх взаємин. На основі дослідження спеціально-кримінологічних заходів запобігання самовільному залишенню військової частини або місця служби зауважено, що саме виділений із кримінологічного каталогу спектр заходів орієнтований на систему детермінант військових злочинів із метою зменшення їхнього впливу чи повного усунення. Зазначено, що більшість учених-правників уважають цю кримінологічну тактику найбільш дієвою з огляду на її орієнтування, структуру та кінцеву мету.

Ключові слова: військові кримінальні правопорушення, військові злочини, самовільне залишення військової частини або місця служби, кримінологічна характеристика, спеціально-кримінологічні заходи запобігання.

Оригінальна стаття

Постановка проблеми

Історично склалось так, що в період війни у збройних силах фіксуються тенденції до збільшення злочинів проти встановленого порядку несення або проходження військової служби. Не є винятком і Збройні Сили України, Національна гвардія України, Державна прикордонна служба України та інші військові формування, які утворено відповідно до законів України. Це пояснюється декількома причинами, зокрема такими: під час учинення завдається пряма шкода особовому складу військового формування; їхнє скоєння завдає шкоди бойовому духу інших військовослужбовців; заходи, спрямовані на розшук «утікачів», потребують виділення додаткових ресурсів; зазначені злочинні діяння часто супроводжуються вчиненням інших, зазвичай насильницьких, злочинів тощо [1, с. 532]. Досліджуючи

кримінологічну характеристику самовільного залишення військової частини або місця служби, неможливо оминати увагою заходи запобігання, які є ключовим результатом кримінологічного дослідження, покликаним зменшити або усунути проблему поширення кримінально каранних діянь, які вчиняються військовослужбовцями.

Стан дослідження проблеми

Актуальні проблеми спеціально-кримінологічного запобігання самовільному залишенню військової частини або місця служби висвітлювали у своїх наукових працях такі видатні вчені-правники, як О. В. Дуйловський, Н. А. Дмитренко, М. І. Карпенко, М. Г. Колодяжний, М. І. Панов, М. І. Хавронюк, С. О. Харитонов, С. А. Шалгунова та ін. Зокрема, вітчизняний юрист М. І. Карпенко комплексно досліджував проблематику причин злочинів проти встановленого порядку несення військової служби та заходи запобігання їм [2, с. 61]. Провідний учений М. Г. Колодяжний розглянув актуальні проблеми військової злочинності крізь призму кримінологічної теорії, запропонувавши низку заходів запобігання, серед яких, зокрема, спеціально-кримінологічне запобігання злочинам проти встановленого порядку несення або проходження військової служби [3, с. 195]. Відома вітчизняна дослідниця С. А. Шалгунова разом із практиком О. В. Дуйловським всебічно дослідили кримінологічну характеристику та визначили заходи запобігання злочинам і правопорушенням серед військовослужбовців Національної гвардії України [4, с. 83]. Сучасну теорію запобігання військовій злочинності запропонували Н. А. Дмитренко й О. О. Шкута в межах дослідження проблеми злочинності у Збройних Силах України з огляду на кримінологічну характеристику [5, с. 186].

Однак наукові праці зазначених дослідників здебільшого ґрунтувалися на старих показниках військової злочинності та застарілому законодавстві, проте зараз набули істотних змін диспозиції та санкції кримінального закону, а також зазнала кардинальних змін динаміка кримінальних правопорушень.

Мета і завдання дослідження

Метою статті є визначення заходів спеціально-кримінологічного характеру, які покликані запобігти вчиненню військовослужбовцями самовільного залишення військової частини або місця служби. *Досягнення* поставленої мети зумовляє вирішення низки *завдань*: здійснити порівняльний аналіз заходів, запропонованих ученими на різних етапах становлення українського війська, аналіз статистичних даних на підставі результатів впровадження заходів профілактики та запобігання; вивчити причини, які спонукають військовослужбовців до вчинення самовільного залишення військової частини або місця служби, а також соціальний та психологічний контекст, в якому це відбувається.

Наукова новизна дослідження полягає у вивченні актуальних детермінантів найпоширенішого виду військових кримінальних правопорушень та виокремленні комплексу заходів протидії та запобігання з метою усунення негативних чинників та, як наслідок, підвищення рівня обороноздатності.

Виклад основного матеріалу

У сучасних умовах важливим завданням є забезпечення неухильного додержання військовослужбовцями Збройних Сил України, Національної гвардії України, Державної прикордонної служби України вимог законодавства України, яке регламентує порядок проходження військової служби. На цей час системно мають випадки порушення військовослужбовцями встановленого порядку проходження військової служби, які безпосередньо пов'язані із самовільним залишенням військових частин, місць служби та дезертирством. Вчинення військовослужбовцями військових кримінальних правопорушень, зокрема пов'язаних із самовільним залишенням військових частин, місць служби та дезертирством, негативно впливає на стан правопорядку у Збройних Силах України, створює суттєві перешкоди для якісного та своєчасного виконання покладених на них завдань з оборони України, захисту її суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності [6, с. 56].

Вітчизняний учений-кримінолог А. Ф. Зелінський запобігання злочинності розглядає як систему заходів, які застосовуються суспільством із метою стримання зростання злочинності та зниження її реального рівня шляхом усунення й нейтралізації причин та умов, що їй сприяють, а також припинення та запобігання конкретним кримінальним правопорушенням [7, с. 140]. Водночас В. В. Голіна під профілактикою злочинності розуміє сукупність заходів, які вживаються уповноваженими суб'єктами з метою нейтралізації, обмеження чи блокування впливу причин та умов, які детермінують злочинну поведінку [8, с. 12].

Запобігання – це активний підхід до забезпечення громадської безпеки, де держава, її органи та суспільство працюють спільно для уникнення злочинності. Цей процес містить у собі розуміння та аналіз причин, які призводять до вчинення злочинів, а також розроблення та впровадження заходів, спрямованих на зменшення цих причин та створення умов, що не сприяють вчиненню злочинів. Запобігання означає не лише реагувати на вже вчинені злочини, а й передбачати можливі сценарії та вживати запобіжних заходів для зменшення ризику. Це можуть бути, наприклад, освітні кампанії, програми попередження, поліпшення інфраструктури тощо. Загалом запобігання є ключовою стратегією в боротьбі зі злочинністю, оскільки спрямоване

на зменшення злочинності ще до її вчинення, а також на покращення загальної соціальної та економічної ситуації, що може впливати на злочинність у довгостроковій перспективі [9, с. 165].

Досліджуючи питання запобігання самовільному залишенню військової частини або місця служби, потрібно розуміти, що йдеться про запобігання військовому злочину, звідси випливають специфічні нормативно-правові аспекти. Так, на нашу думку, ключову роль у реалізації заходів запобігання військовим кримінальним правопорушенням, зокрема самовільному залишенню військової частини або місця служби, відіграє Військова служба правопорядку в Збройних Силах України (далі – ВСП ЗСУ). Відповідно до ст. 1 Закону України «Про Військову службу правопорядку в Збройних Силах України» Військова служба правопорядку є спеціальним правоохоронним формуванням у складі Збройних Сил України, яке призначене для забезпечення правопорядку і військової дисципліни серед військовослужбовців у місцях дислокації військових частин, у військових навчальних закладах, установах та організаціях, військових містечках, на вулицях і в громадських місцях¹. Крім того, основним призначенням цього формування відповідно до зазначеного Закону є саме запобігання кримінальним та іншим правопорушенням у Збройних Силах України та їх припинення. Водночас ст. 3 наведеного вище Закону визначає основні завдання ВСП ЗСУ, першим з яких є саме виявлення причин, передумов і обставин кримінальних та інших правопорушень, учинених у військових частинах та на військових об'єктах, а також розшук осіб, які самовільно залишили військові частини або місця служби².

Отже, на основі вищевикладеного можна зробити попередній висновок, що суб'єктом запобіжної діяльності злочинності в лавах військових є саме ВСП ЗСУ.

Нагальність дослідження спеціально-кримінологічних заходів запобігання самовільному залишенню військової частини або місця служби обумовлена не лише внутрішньодержавними чинниками, а й детермінантами, які панують на макро- та мікрорівнях, створюючи передумови для вчинення військовослужбовцями злочинів проти встановленого порядку несення або проходження військової служби. Насамперед йдеться про макрорівень зазначеного виду злочину, який зазвичай пов'язаний з економічними, політичними, соціальними,

¹ Про Військову службу правопорядку у Збройних Силах України : Закон України від 07.03.2002 № 3099-III // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3099-14> (дата звернення: 03.08.2023).

² Там само.

психологічними, організаційно-управлінськими, культурно-виховними, освітніми та навіть спортивними фоновими явищами. При цьому дослідження показали, що макрорівень здебільшого наповнений політичними аспектами, без належного фахового оцінювання його неможливо дослідити повною мірою.

Мікрорівень – це психологічні проблеми молодих військовослужбовців; психічні відхилення, набуті в процесі безпосереднього проходження військової служби; природна концентрація, як правило, молодих людей, які не змогли себе реалізувати ані професійно, ані освітньо; присутність військовослужбовців, які входять до спецконтингенту, наприклад, мали проблеми із законом до призову на військову службу, поведінці яких притаманні, зокрема, девіантні нахили, антисоціальні установки, криміногенні навички тощо. Крім того, мікрорівень переповнює детермінант, пов'язаний із невисоким (інколи навіть низьким) рівнем культури як у військовослужбовців рядового складу, так і у офіцерського корпусу. Десоціалізований, дисфункційний характер військово-соціального середовища, неякісна, некомпетентна профілактична робота відповідальних офіцерів по роботі з особовим складом, нестатутні відносини, «дідівщина», замовчування фактів останньої, неякісна організація побуту та кругова порука військовослужбовців також належать до структури мікрорівня детермінанта самовільного залишення військової частини або місця служби [10, с. 23].

Дослідження спеціально-кримінологічних заходів запобігання самовільному залишенню військової частини або місця служби, як згадувалося раніше, обумовлене статистичною поширеністю фактів учинення військовослужбовцями досліджуваного виду злочину. Так, аналіз рівня злочинів проти встановленого порядку несення або проходження військової служби свідчить, що у 2007 р. їх було зареєстровано всього 508, у 2008 – 450, у 2009 – 442, у 2010 – 551, у 2011 – 493, у 2012 – 352. Це означає, що протягом 2007–2012 рр. загальна кількість злочинів, які вчинені військовослужбовцями, з певним коливанням скоротилася майже на третину. Звичайно, що рівень військових кримінальних правопорушень не є об'єктивним, оскільки не охоплює великий пласт латентних злочинів, що не відбиваються у показниках кримінально-правової статистики через замкнутість, автономність військової сфери, слабку доступність до неї з боку громадськості, високий рівень корпоративності, сталі традиції військово-службовців. Від показників рівня військових злочинів відрізняється інший показник – рівень судимості. Так, у 2007–2012 рр. судами України було засуджено 2 124 військовослужбовці, зокрема: у 2007 р. – 382, у 2008 р. – 387, у 2009 р. – 395, у 2010 р. – 390, у 2011 р. – 283, у 2012 р. – 287. Цей показник за означений період скоротився на чверть. Водночас за період 2013–2022 рр. спостерігається інша

динаміка військових кримінальних правопорушень. Так, у 2013 р. обліковано 341 правопорушення, з яких 23 за ст. 407 КК України, у 2014 р. – 4 045, з яких 1 810 за ст. 407 КК України, у 2015 р. – 6 083, з яких 3 916 за ст. 407 КК України, у 2016 р. – 3 580, з яких 2 342 за ст. 407 КК України, у 2017 р. – 6 043, з яких 3188 за ст. 407 КК України, у 2018 р. – 241, з яких 166 за ст. 407 КК України, у 2019 р. – 11, з яких 9 за ст. 407 КК України, у 2020 р. – 4 014, з яких 2 878 за ст. 407 КК України, у 2021 р. – 2 980, з яких 2006 за ст. 407 КК України; у 2022 р. під час дії правового режиму воєнного стану вчинено 13 766 військових кримінальних правопорушень, з яких 6 183 обліковано за ст. 407 КК України [11, с. 688; 12, с. 687].

Таким чином, зважаючи на вищевикладене, доцільність у нагальній необхідності дослідження спеціально-кримінологічних заходів запобігання самовільному залишенню військової частини або місця служби обґрунтована повною мірою.

У кримінологічній науці під спеціально-кримінологічними заходами запобігання варто розуміти комплекс заходів і стратегій, розроблених на основі кримінологічних аналізів та досліджень, спрямованих на попередження вчинення злочинів або порушень. Ці заходи враховують специфічні особливості певного виду злочинності або конкретного соціального контексту і спрямовані на зниження ризику виникнення злочинів та покращення кримінальної ситуації.

На думку Н. Дмитренко, «невід'ємною складовою спеціально-кримінологічних заходів запобігання злочинності в Збройних Силах України є загальносоціальна профілактика віктимності військовослужбовців, що містить у собі два аспекти, а саме аналіз та наукове обґрунтування причин віктимізації військовослужбовців, скоєння ними аморальних вчинків, правопорушень, а також умов, які сприяють їхньому скоєнню та розроблення на підставі проведеного аналізу методів і засобів, спрямованих на усунення й забезпечення нейтралізації у військових відносинах (статутних і нестатутних) чинників, що сприяють віктимній поведінці» [5, с. 165].

Ми погоджуємось із думкою В. В. Голіни, який вважає, що спеціально-кримінологічні та індивідуальні заходи мають орієнтуватися на систему детермінант військових злочинів із метою зменшення їхнього впливу чи повного усунення. Вчений зазначає, що в цьому контексті має йтися безпосередньо про підвищення рівня ефективності діяльності правоохоронних та контролюючих органів, ключовими напрямками яких є виявлення та здійснення досудового розслідування військових кримінальних правопорушень; підвищення й регулярне відточення морального та професійного рівня офіцерів; інформаційна кампанія, спрямована на поширення інформування щодо резонансних військових злочинів, а також заходів, які були вжиті під

час досудового розслідування; створення та розвиток мережі громадських об'єднань, які будуть спрямовані на захист і належне забезпечення прав людини, зокрема стосовно спрощення звернень військовослужбовців до таких об'єднань. Крім того, вчений пропонує покращити систему обліку правопорушень і розробити комплекс заходів запобігання військовим кримінальним правопорушенням на рівні окремої структурної одиниці. Водночас покращення психологічного мікроклімату та соціального балансу у військових колективах, протидія проявам агресії, жорстокості, здійснення безперервного контролю за вказаним мікрокліматом, всебічне вивчення особових справ військовослужбовців і створення системи контролювання результативності реалізації вказаних та інших запобіжних заходів мають бути спрямовані, на думку вченого, до ефективного спеціально-кримінологічного комплексу заходів запобігання злочинам проти встановленого порядку несення або проходження військової служби [13, с. 270].

Спеціально-кримінологічні заходи запобігання самовільному залишенню військової частини або місця служби зазвичай включають у себе широкий спектр стратегій та практичних дій, спрямованих на попередження таких порушень дисципліни та належного виконання обов'язків військової служби. З урахуванням сучасних викликів і за допомогою аналізу впроваджених раніше заходів до конструкції, так би мовити, новітніх спеціально-кримінологічних заходів запобігання вчиненню військовослужбовцями злочину, передбаченого ст. 407 КК України, можливо віднести: 1) патріотичне та професійне виховання, в основу яких будуть покладені розроблення і впровадження програм, спрямованих на зміцнення почуття гідності, відданості Батьківщині та розуміння важливості військової служби; 2) психологічну підтримку, зокрема створення механізмів психологічної підтримки для військовослужбовців, що сприяє запобіганню стресам і конфліктам у військовому середовищі; 3) соціальну адаптацію, тобто підтримку адаптації новобранців і військовослужбовців до військового середовища, зокрема шляхом тренінгів та консультацій, які мають здійснюватися інструкторами та досвідченими військовими психологами; 4) ефективний навчальний процес, який здебільшого стосується вищих військових навчальних закладів, проте не виключає можливості реалізації у військових частинах та полягає в забезпеченні якісної та систематичної підготовки військовослужбовців-курсантів, що сприяє зміцненню професійних навичок і дисципліни; 5) контроль і нагляд, основними завданнями яких є встановлення ефективних систем контролю за дотриманням дисципліни та правопорядку, а також виявлення можливих правопорушень, зокрема нестатутних взаємовідносин, які є основним детермінантом самовільного залишення військової частини або місця служби; 6) дисциплінарні

процедури, в основі яких лежить розробка чітких правил дисципліни, санкцій та процедур вирішення конфліктних ситуацій з урахуванням вимог статутів Збройних Сил України; 7) правову освіту, а саме забезпечення військовослужбовців інформацією про їхні права й обов'язки, а також про кримінальну відповідальність за вчинення злочинів; 8) створення позитивного середовища шляхом формування військового колективу, сприятливого для розвитку доброчесності, солідарності та взаємодопомоги; 9) аналіз динаміки злочинності, який є ключовим у процесі здійснення спеціально-кримінологічних заходів запобігання та полягає у проведенні кримінологічних досліджень щодо динаміки і причин військових злочинів, що дають змогу адаптувати кримінологічну модель заходів запобігання.

Крім того, варто наголосити на необхідності створення внутрішнього спільного духу, сутність якого полягає у формуванні військового колективу, члени якого підтримують один одного та який нормалізує повсякденне службово-бойове життя підрозділу. В основі цього заходу лежить необхідність визначення ключового суб'єкта реалізації, яким можуть бути військовий психолог, командир по роботі з особовим складом, командир роти, командир взводу, заступники командирів. Не варто також виключати спільну реалізацію суб'єктами, якщо така буде більш ефективною та сприятливою, до того ж особливості реалізації залежать від специфіки окремого військового підрозділу та його психологічного мікроклімату.

Водночас до зазначеного комплексу заходів варто включити індивідуальний підхід, який полягає у попередньому виявленні осіб із підвищеним ризиком самовільного залишення місця служби, що визначається на основі вивчення особових справ та в подальшому надання таким особам додаткової психологічної, соціальної та моральної підтримки і здійснення належного контролю.

Індивідуальний підхід є важливим складником спеціально-кримінологічних заходів запобігання самовільному залишенню військової частини або місця служби. Він передбачає розгляд кожного військовослужбовця як унікальної особистості зі своїми індивідуальними потребами, особливостями та можливими ризиками. До основних аспектів індивідуального підходу слід віднести: 1) аналіз ризиків і потреб, який полягає у ретельному дослідженні ідентифікованих ризиків, що можуть вплинути на рішення військовослужбовця залишити службу, а також розумінні його потреб і мотивації; 2) розроблення персональних планів підтримки, на основі яких з урахуванням результатів аналізу ризиків і потреб розробляються індивідуальні плани підтримки для військовослужбовців, що можуть бути вразливими до вчинення злочину, передбаченого ст. 407 КК України; 3) психологічну оцінку, зокрема проведення психологічної оцінки емоційного стану

військовослужбовця з метою ідентифікації можливих чинників, що можуть сприяти самовільному залишенню місця служби; 4) індивідуальні консультації, які враховують надання можливості солдатам звертатися до спеціалістів для отримання індивідуальних консультацій та відповідної підтримки; 5) персоналізовані навчальні програми, тобто створення навчальних програм, що відповідають індивідуальним потребам військовослужбовців і сприяють їхньому професійному розвитку; 6) моніторинг і звітність як ключові елементи індивідуального підходу, зокрема систематичний моніторинг стану і прогресу військовослужбовців, що допомагає вчасно виявити можливі зміни настрою чи поведінки; 7) співпрацю з родинами, взаємодію із членами сім'ї військовослужбовців для забезпечення підтримки та інформування про можливі проблеми.

Підсумовуючи, слід зазначити, що індивідуальний підхід допомагає зрозуміти конкретні обставини, які можуть впливати на рішення військовослужбовців про залишення служби та вжити належних заходів для попередження цього протиправного кримінально караного діяння.

Водночас визначені заходи сприяють попередженню вчинення не лише самовільного залишення військової частини або місця служби, а й деяких інших злочинів проти встановленого порядку несення або проходження військової служби, зміцненню дисципліни та безпеки у військовому середовищі, а також покращенню взаємин між військовослужбовцями та підвищенню загальної ефективності військової служби.

Висновки

Отже, зважаючи на вищевикладене, до спеціально-кримінологічних заходів запобігання самовільному залишенню військової частини або місця служби з урахуванням сучасних викликів можливо включити, а в подальшому застосувати такий комплекс, а саме: патріотичне та професійне виховання; психологічну підтримку; соціальну адаптацію; ефективний навчальний процес; контроль та нагляд; дисциплінарні процедури; правову освіченість; створення позитивного середовища; індивідуальний підхід та аналіз динаміки.

Список бібліографічних посилань: 1. Касько Т. Ю. Кваліфікуючі ознаки дезертирства. *Актуальні проблеми держави і права*. 2014. Вип. 73. С. 532–537. 2. Карпенко М. І. Причини і запобігання злочинам проти встановленого порядку несення військової служби (військовим злочинам). *Юридична наука*. 2012. № 10. С. 61–70. 3. Колодяжний М. Г. Військові злочини в Україні: детермінація та запобігання. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2013. № 4. С. 191–197. 4. Шалгунова С. А., Дуйловський О. В. Кримінологічна характеристика та запобігання злочинам і правопорушенням серед військовослужбовців внутрішніх

військ (Національної гвардії) Міністерства внутрішніх справ України // Військові злочини: кримінально-правова, криміналістична та кримінологічна характеристика : монографія / за заг. ред. В. М. Стратонова, Є. Л. Стрельцова. Херсон : Гельветика, 2015. С. 83–127. **5.** Дмитренко Н. А., Шкута О. О. Злочинність у Збройних Силах України: кримінологічна характеристика та запобігання : монографія. Херсон : Гельветика, 2022. 186 с. **6.** Ткаченко П. Кримінально-правова характеристика заздалегідь обдуманого умислу самовільного залишення військової частини або місця служби // Education and science of today: intersectoral issues and development of sciences : IV International Scientific and Practical Conference (Cambridge, UK, 9 December 2022). Cambridge, UK : P.C. Publishing House. Рр. 56–58. DOI: <https://doi.org/10.36074/logos-09.12.2022.16>. **7.** Зелінський А. Ф. Кримінологія : курс лекцій. Харків, 1996. 260 с. **8.** Голіна В. В. Попередження злочинності : конспект лекцій. Харків : Укр. юрид. акад., 1994. С. 68–71. **9.** Іванов Ю. Ф., Джужа О. М. Кримінологія : навч. посіб. Київ : Вид. Паливода А. В., 2006. 264 с. **10.** Ткаченко П. І. Динаміка самовільного залишення військової частини або місця служби. *Право і суспільство*. 2023. № 1. С. 277–282. DOI: <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2023.1.40>. **11.** Ткаченко П. І. Кримінологічна характеристика особи військового злочинця, який самовільно залишив військову частину або місце служби // Military offences and war crimes: background, theory and practice : monograph / ed. by V. M. Stratonov. Riga, Latvia : Baltija Publishing, 2023. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-302-6-31>. **12.** Military offences and war crimes: background, theory and practice : monograph / ed. by V. M. Stratonov. Riga, Latvia : Baltija Publishing, 2023. 876 p. **13.** Кримінологія: Загальна та Особлива частини : підручник / І. М. Даньшин, В. В. Голіна, М. Ю. Валуйська та ін. ; за заг. ред. В. В. Голіни. 2-ге вид. перероб. і допов. Харків : Право, 2009. 288 с.

Надійшла до редколегії 06.08.2023

Прийнята до опублікування 29.08.2023

Tkachenko P. I. Special criminology measures for preventing involuntary leaving a military unit or place of service

Voluntary abandonment of a military unit or place of service is a serious problem in the field of military discipline, operational readiness and defense capability of the army. This problem can have a negative impact on the effectiveness of military operations, the security of the country and trust in the representatives of the military management and defense sector. The spread of the specified type of criminal act forces lawyers to investigate the nature of the commission of the crime provided for in Art. 407 of the Criminal Code of Ukraine (hereinafter referred to as the Criminal Code of Ukraine), criminological characteristics, dynamics, the person-criminal, as well as prevention measures, among which it is possible to single out the special criminological orientation, which can be recognized as narrowly directed and designed to effectively solve the tasks.

The article is devoted to the study of special criminological measures aimed at preventing cases of voluntary abandonment of military units or places of service by military personnel. In order to strengthen military discipline, reduce the number of deserters and increase the level of defense capability, various strategies and approaches are highlighted, in particular, the importance of psychological training and social adaptation of servicemen to overcome stress and improve their relationships is emphasized. Improving the quality of life and working conditions, as well as opportunities for professional growth, help to encourage military personnel to remain in the service. An important role is also played by strict discipline, control and information work regarding the consequences of committing voluntary abandonment of a military unit or place of service.

When studying special criminological measures to prevent involuntary leaving of a military unit or place of service, it is worth noting that the spectrum of measures selected from the criminological catalog is focused on the system of determinants of war crimes in order to reduce their impact or completely eliminate them. The majority of legal scholars consider this criminological tactic to be the most effective in view of its orientation, structure and ultimate goal.

Key words: military criminal offenses, war crimes, voluntary abandonment of a military unit or place of service, criminological characteristics, special criminological prevention measures.

